

for alle andre borgerlige Rettigheder; det er dens Myndighed til gennem Love og executive Foranstaltninger at haandhæve Eiendomsrettighederne, og bestemme Grændserne for disse og Betingelserne, hvorunder de i Staten skulle kunne udøves; det er netop den Myndighed, i Kraft af hvilken det i Grundloven er udtalt, at Eiendomsretten er ukrænkelig, og at Ingen kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almeenvellet kræver det, og da imod fuldstændig Erstatning. Dog, jeg skal ikke opholde mig længere ved disse almindelige Betragtninger.

Men der er jo dog, sagde nys en Rigsdagsmand, som sidder bag ved mig (B. Christensen), der er jo dog i Fæstegodsset Værdier, hvortil Godseieren ingen Adkomst har, og disse Værdier kunne da heller ikke tilkomme ham ved Afsløsningen. Det var den samme Tanke, som Rigsdagsmanden for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning) gik ud fra, da han forleden Dag protesterede imod den Regel, der er udtalt i Lovforslagets § 6, idet han sagde, at Forslagsstilleren her var paa en uret Vej, efterdi det kun skulde være Fæstegodssets Værdi som Fæstegods, der kunde komme i Betragtning. Men det er med den sidstnævnte ærede Rigsdagsmands Tilladelse, snarere ham selv, der her befinder sig paa en urigtig Vej. Dette er netop et af de Momenter, der i Lovforslaget, naar man overhovedet vil indpaa en Lov om tvungen Afsløsning, vidner om Forslagsstillerens Agtelse for lovligen erhvervede Rettigheder; thi det, han vil, der skal lægges til Grund for Taxationen, er den Værdi, som Gaarden har efter gangbar Pris med den Formindsættelse, som kan antages at flyde af Bestemmelserne i Placaten af 7de Juni 1806. Man vende og dreie denne Sag, som man vil, saa kommer man dog tilbage hertil; man tale saameget man vil, om Fæsternes moralske Rettigheder, om det „Pa-

triarkalske“ ved Gudsforholdet, eller hvad andet man vil kalde det, det er nu engang factiff givet, det er Noget, man kan læse sig til i Lovene, det er Noget, det daglige Livs Erfaring lærer, dersom man ikke kjender det af Lovgivningen selv, at Godseieren, hvor intet fideicommissarisk Vaand paahviler Godset, har Ret til, navnlig ved Fæsteledighed, at sælge Fæstegaardene og at tilegne sig, uden nogetsomhelst Afdrag, den ved dette Salg indkomne Kjøbesum. Dette horer nu engang til de utvilsomme, i den bestaaende Retsstilstand hjemlede, Rettigheder, der ikke kunne ignoreres. Men vistnok kan Godseieren efter den bestaaende Lovgivning kun sælge under det Fæstebaand, som vil vedblive at hæfte paa Stedet efter Salget, altsaa det samme Fæstebaand, der efter Placaten af 7de Juni 1806 hviler paa alle Selvejer- eller Arvefæstegaarde. Men noget ganske andet er det, naar man vil, at Gaarden i alt Fald kun skulde erstattes efter sin Værdi, som hørende til det samlede Gods. Det nytter kun lidet her at tale om patriarkalske Forhold og deslige, naar man vil Fæstevæsenet afløst ved en Tyvangslov; naar man træder ligeoverfor Eieren og forlanger, at han skal sælge, saa kræver simpel Retfærdighed, at man respeciterer hans i Lovgivningen hjemlede Ret til at sælge den enkelte Gaard, navnlig ved indtrædende Fæsteledighed, og man tør da ikke tabe de Vilkaar af Sigte, som han ved et saadant frivilligt Salg var istand til at opnaae. Men derimod er det paa den anden Side vistnok fuldkomment velgrundet, at den Fæsters Ret, der havde Gaarden i Fæste paa den Tid, Overgangen skete, ligesaa vel maatte respecteres, eller med andre Ord, at Værdien af den tilbagestaaende Fæsteret maatte bringes med i Beregning ved Ansættelsen af Overdragelsessummen, og dette har Lovforslaget søgt at gennemføre ved en Række af findrigt udvante Bestemmelser.